

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

§. 1. Introductio Dialogi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

obligationem non ponendi eas actiones, ne scilicet concurratur ad peculiare peccatum.

69. Ratio, & simul explicatio tertiae sententiae est: quia non obligamur continere nos actionibus ex se non malis, nec speciem mali habentibus, quando proximus ex pura malitia iis abutitur ad peccandum: est enim tunc scandalum passivum, quod vocant *Pharisaicum*. At quando Proximus peccat ex passione vehementi, id est, ex fragilitate, seu infirmitate; ad quam reducitur etiam ignorantia culpabilis non affectata: tenemur sub poena peccati scandalis (quod vocant *scandalum passivum pusillorum*) nos continere à praedictis actionibus, saltem quando nulla causa adest, cur ea faciamus, ut fuit in tractatu de scandalo. Quare quando proximus (ait haec tertia sententia) est paratus peccare ex malitia, possumus, ut dictum est, cum eo cooperari; quia esset scandalum Pharisaicum, quod non tenemur vitare: At verò quando est paratus peccare ex passione, non possumus? quia est scandalum pusillorum, quod tenemur vitare; & solum causa proportionata nos excusaret.

70. Atque hinc Hurtadus *ibid.* apud Dianam loc. cit. colligit posse semper ab usurariis sine villa causa peti mutuum, etiam signatè ad viaras. Ita Sanch. lib. 3. in dec. c. 8. num. 27. Val. Mol. Bann. apud Dian. l. c. Et ex Azorio p. 2. lib. 12. c. 17. q. 7. colligit diana, p. 5. tr. 7. ref. 4. à parato ministrare Sacramenta in mortali, v. g. à Sacerdote pravo, qui in templo confessiones excipit, posse peti, ut ea tibi ministraret, quamvis commodè eadem ab alio habere valeas: quia cum usurarij, & eiusmodi Sacerdos sint parati, non ex passione, sed ex malitia peccant.

71. Et sub praedicta distinctione colligit Valquez, opusc. de scandalo, art. 8. dub. 2. num. 20. & num. 28. mulierem ornata iuxta consuetudinem Patriae, posse domo exire causà audiendi Missam, vel se recreandi, etiam si sciat aliquem, vel aliquos ex malitia peccaturos: at si sciret aliquos ex infirmitate lapsuros, debere se aliquoties abstinere non autem semper; quia pro semper, adest causa excusans, nempe notabile mulieris incommodum. Idem tamen advertit: nunquam iudicandum esse peccatum ex infirmitate, vel ignorantia, nisi cognoscatur qualitas, & conditio personae, de qua timetur. Haec ex illo: quid enim nos de praedicta muliere sentiamus, diximus cum Sanch. *supra* n. 17.

72. Sed adversus hanc tertiam sententiam duo meis Lectoribus propono. Primum, si nos hic sermonem de parato ad peccandum facimus, semper locutio erit ad peccandum, convincitur ex malitia velle peccare: id enim ostendere videtur illud, esse paratum; neque enim qui ex fragilitate peccat, dicitur esse paratus ad peccandum: quare distinctio huius tertiae sententiae locum hic non habebit. Secundò, illa distinctio scandali Pharisaici, & pusillorum, saltem quantum facit ad nos, non videtur sibi constare: cum enim etiam ille, qui peccat moraliter ex fragilitate, ita supponatur peccare, ut sufficienti portatur de operatione, & sua culpa in peccatum trahatur, à quo absolute posset se cum divina gratia, (quae semper praesto est) liberare; secus enim mortaliter non peccaret: ideo omne mortale peccatum (dicit aliquis) est ex sufficienti malitia constitutum scandalum quod vocas Pharisaicum? & consequenter sine obligatione illud vitandi in hac tertia sententia.

Probabiliorem ergo puto secundam: primam tamen non improbarem; tertia denique propter auctoritatem docentium, ne à probabilitatis finibus excludatur.

CAPUT II.

Policrates, seu *Filiorum Instructor*. Dialogi
plura complectens:

De Charitate Debita Parentibus, & Filiis.

Iam propius, his praemissis de Charitate in universum ad Charitatem debitam Parentibus accedamus. Quidem ad meum Lectorem à labore inter legendum suscepto sublevandum, multa ex his quae huic titulo praefixi, Dialogorum more, ac poetica disquisitione animus est. Sic nimirum fiet, ut vilia miscendo dulcibus, & iucundius, in animos multiplicis huius quaestio- nis veritas instilletur.

§. I. Introductio Dialogi.

1. *P*Anormi in Urbe sanctissima, plurimus vbi honestarum numerus incolit familiarum, degebat vir omni virtute praeditus; uxori parihonestate, modestia, prudentia, supra mulieres clarae, à iuvenute coniunctae, Plutogenes nomine, crimino, divitiis affluens, domoque ampla, ac villa non procul ab Urbe sita, omnibus plena amenitatibus, instructus. Is duobus gaudebat filiis, totidem filiabus; sed qui moribus quique suis inter se mirum in modum diffederent. Primogenitus Thermagoras, Patri obediens, domesticus amans; litteris vacans, geniori per omnia similem se praestebat. Minimus omnium Policrates inobediens parentibus, in eisdem iniuriis, moribus perversis, armorum tractationi apprime deditus, rixarum undique ferebat, prodigumque effusione domesticum exheredabat Patrimonium: Nec dissimiles fratribus erant duae geminae sorores. Harum enim aetate grandior, nomine Aloisia, vultu quidem non indecoro, sed maiori; quam species exposceret, arrogantia. Veneris vel Iunonis pulchritudinem antecellere se posse, vana putabat. Ad Muliercularem pompas nimis propensa, videri sepius, videtque cupiebat: & nihil amabat magis, quam nuptiarum, similitumque celebratum coetibus interesse. Contra Metilne germana minor, pulchra facie, pulchrior moribus, id curae & cordi habebat: adolecentes fugere, domi se continere, familiae servire, Parentibus in omnibus praesto esse; matrem subinde templi, incognitae, coque vulgari vestitu frequentantem, pari modestia comitari.

2. Et iam filiorum aetas Patrem grandaeum admonerebat, ut de illis collocandis cogitaret: sed ecce difficultatum acervus. Filia minor in Virginum Monasterium sese abdere, divitiis rebus vacatura, permaximè avehbat, ne dicam, petebat. Id quod genitores iamjam ad senectutem virgines, supra quam credi potest, ægrie molestaeque ferebant. Aloisia anno vigesimo quinto maior adolescenti cuidam infimae satis conditionis ex vicina, se nubere velle, claris verbis, ac perfrecta fronte dicebat, eique favebat miris modis Amica, quae neprem Aloisiam sibi moribus non abfimilem singulari dilectione complectebatur. Nec minor sollicitudo profratribus. Nec Primogenitus Thermagoras apud paternam domum commorari quidem non detestabatur; verum, contra Patris voluntatem, ab uxore ducenda, ut sese litteris totum, ac praestitum virtutis studio literis deberet; abstinere velle, palam profitebatur. Denique Policrates ætatis annorum viginti professionem Hispanicam meditabatur, Aui paterni merita Regi illi propositurus, atque ab eodem stipendium in exercitu deinceps recepturus. Nam propterea à patre arma, & reliqua ad militiam necessaria, peculium nempe Castrense incredibile animi contentione, ac replicatis precibus exposcebat. Deus Immortalis! quantum homo differt ab homine! quantum est inter virtutisque cogitationes, moreque dissidium!

1. Pater, ergo ut erat vir prudens, ac summi iudicii meritor, quid tibi factu opus esset, quod amplecti, ac amare puerulo posset, diu, nocturneque mente volveret. Adebat per ea tempora Panormi vtr. omni scientia prudentissimus, ac praesertim casuum conscientiae, hoc est Theologia moralis peritissimus, Hierotheus, cuius Platonius per familiaris, universaeque ejus familiae, sapientia quam dici potest, charus, quocumque sapere colloqui, eundemque sapere domi, ac ruri apud se habere blun- quae consueverat. Quare hunc semel enixe obtesta- bantur Policratem Hispanicam professionem virgenter, ut sua in adolescentem auctoritate, compesceret; ea occasione ejus praeceptis moribus, quibus praesertim pa- troque ad infaniam lacebat, aliqua ratione cor- rigeret. Is mandatum non recusans, Policratem in secre- to cubiculo forte otiantem, sic folio aggreditur.

§. II. A filio quid Parentibus debeatur.

1. Fili (nam te filium quem in Domino ab infanzia paravi, non gratis compellabo) ut quid tanta contra tuos amantissimos parentes perveracia? Docto- re brevibus, quid filius debeat Patri: tria videri. Amo- rem, Reverentiam, & Obedientiam: ut quid denique te nunc velim exposcere, manifeste concludam. Hic se Policrates praeservantia, quam Hierotheo gerbat. Sed quia erat curiosus, acutoque ingenio, sic respondit: Amabit mihi ista Theologia moralis praesentio, Pater: Verum oppugno, si per te mihi licebit, quae contra meam Hispanicam professionem disputaveris, & expu- gno fortassis: huc enim tua oratio tendit, ut video, Agg, quod proposuisti, aggreditor: ego expeditis auri- bus ex reverenti officio tibi de his, quaecumque attu- lens, excipiam Tum Hierotheus:

Amor.

1. Amet filius parentes. Primò, Dilectione interna, ut ut eos nunquam odio habeat, neque illis malum ali- quod notabile animae, vel corporis inferendum exoptet. Si scias in te non modica faxis, peccabit mortaliter, te- nobiturque hanc circumstantiam, utpote constituentem periculum impietatis speciem, in Confessione, ut recte monent Doctores, patefacere. Legè nostrum opus, de Conf. l. 2. c. §. 1. & in edit. Panormi, anni 1649. & benignius l. 2. c. 7. n. 48. vers. dices.

2. Praeterea amet, & amore externo. Hoc est, Ob- stinere filius signa benevolentiae aeterna parentibus ostendere.

3. Quapropter qui durè, vespere cum iis notabi- liter ageret, colere sperneret, vel ad non vulgarem res- titum compelleret; lethaliter peccaret, ex Sylvestro, n. filij quast. 22. c. Navar. c. 14. n. 12. in summa, cui adde Bon. circa 4. decal. praec. d. 4. g. unica. p. 3. n. 3.

4. Tertiò, In spiritali necessitate illis opuletur. Si filius ergo negligat, ut in articulo mortis Pater, Mater- ve Exomologesis Sacramentum suscipiant; si prohibeat, ne i necellarium coram testamentum; si eos abducatur, ne quid rationi consonum pauperibus, vel operibus pijs pro salute animae relinquant, in mortale crimen ex sententia ejusdem Navarri ibidem prolabitur. Si enim plerumque ex his salutis proximorum debemus, quid non debemus Patri?

5. Pari modo huc reduce obligationem filiorum in adimplendis quamprimum, quae sunt in Testamentis à parentibus disposita circa res alienam, vel legata: imò hæc absque causa, notabili temporis intervallo differre, piaculum esse mortale, meritò docet idem Navar. ibid. num. 15. citans Antoninum.

6. In eo est difficultas: an si Pater nulla bona relin- quat filio, teneatur filius ex suis proprijs bonis solvere debita: mutuum, v. g. pecuniam acceptam à Patre, & eam quidem potissimum, quæ expensa fuit pro ali- mentis ejusdem filij; Lis hæc vertitur inter Intrinsecos:

Et tamen nequaquam obligari, quia mutui repeten- di obligatio est personalis, constanter affirmo. It. Dec. in l. si cum servum, n. 1. ff. si certum petatur, & ibi Alc. n. 27. alia iura citans. Cum enim filius nomine suo pecuniam illam nequaquam suscepit, nihil omnino debet, & vltior, quoad pecuniam susceptam pro filij alimentis, in quo major viget difficultas, est: quia Pater tenetur alere filios, atque hi jus habent adversus Patrem expo- scendi alimenta: nam propterea mutuum illud à genito- re acceptum, semper cadat contra genitorem; adversus filios, nunquam.

Quemadmodum enim deficientibus viri bonis, vxor re- gulariter non tenetur ex suis dotalibus debita viri so- lvere. Ita Sanch. lib. 9. de Matr. d. 4. n. 29. vbi n. 30. affer- tur quidam casus, in quo tenetur vxor: debita, inquam, etiam ad ipsammet vxorem, & ad familiam alendam contracta, quia utramquam alere marito incumbit, non vxori: Ita profectò in casu proposito, si pari ratione bona paterna non supersint.

8. Neque opponas cum nonnullis; legem, in qua sancitur: si quis rem alienam acceperit, & res illa in vili- tatem alterius fuerit conversæ, teneri hunc tertium ad solutio- nem; si is qui accepit, solvendo non fuerit. Ita Iason leg. his solis, ff. de cond. indebit. n. 2. Rom. in singul. 220. Ne oppo- nas, inquam: id enim estlo veritatem habeat, si quando hic tertius accepit ex causa lucrativa; non verò, si onerosa: At filius alimenta ex causa onerosa conquis- vit; quia ipsi omnino à Patre debebantur.

9. Sed quid, si Pat. er alia bona reliquit filio vincula (v. g. majoratum) quæ jam apud filium extent, debebitne filius ex his, vel horum fructibus solvere Patris debita? Respondeo: si debita sint contracta ab eo, qui instituit vinculum, & quidem antequam vinculum instituerit, certum est filium debere, non autem, si post vinculum jam factum irrevocabile: ne item, si debita sint con- tracta ab majoratus possessore, qui institutor non fuit. Horum rationes lege apud Sanch. in conf. tom. 2. l. 4. cap. 1. dub. 3. i. l. iust. consultos ab eodem citatos: nam Bonacinam tom. 2. circa 4. dec. praec. d. 6. quast. unica. part. 4. n. 10. afferen- tem Azor. & Filiucium in quo ex dictis discrepantes nequaquam sequor.

10. Quartò denique, subveniant in necessitate cor- porali, quantum vires sufficiunt, Parentibus filij. Quare, si Pater infirmus est, si carcerem detrusus, si mente captus, si extrema, vel gravi necessitate pressus, debet fi- lius quæ opus erunt, porrigere, curare ut liberetur, eidem- que etiam ex proprio peculio providere. Ita Navar. in sum. c. 14. n. 12. & 13.

11. Illud fateor ex Navar. ibid. non obligari filium alijs carentem bonis, ætem suo statui indecentem exer- cere, quò patrem alat: quia ejusmodi incommodum me- ritò filium excusabit: ut item assero, teneri filium Pa- rentis necessitati subvenire, tametsi Parens esse sibi sub- sidio posset exercitatione alicuius artis, minus suo statui concedentis: ad id enim esset nimis durum, obligare Pa- trem, dum prognato gaudet; qui alià via sublevare cadē- tem possit. Colligitur ex S. Thom. 2. 2. q. 101. art. 1. Ang. conf. 85. n. 3. & colligitur ex l. si cur. ff. de oper. libert.

Reverentia.

12. Verùm, revertamur ad id, quod secundo loco proposuimus à filio deberi parentibus, nempe Reveren- tiam. Primò enim, si filius parentem percutiat, etiamsi percussio sit levis, ex Navar. in summa, cap. 14. num. 12. imò secundum aliquos, etiamsi solum attollatur manus ad verberandum, piaculum mortale committit. Ita Bon. 1. 2. circa 4. decal. praec. d. 6. g. unica. p. 2. n. 4.

13. Secundo, si deliberatè maledicat parentibus, sive superstitibus, sive jam fato sublati; vel eos contumelijs afficiat.

14. Tertiò, si eosdem parentes alicuius criminis, quamvis crimen verum sit accusare, non dubitet; mor- taliter item delinquit: quia ratione tamen in hoc posite,